

Bediüzzaman'a göre manevi cihad - 2

Mânevî cihad, tenvir ve irşaddir

Kur'ân'daki "cihad emri"nin doğru anlaşılması için öncelikle mevzu ile ilgili bütün âyetlerin ve hadislerin bütünüyle ele alınması lâzım. İlgili âyet ve hadislerin nerede, niçin, hangi bağlamda irâe edildiğine, Resûlullah'ın ve sahabenin bu husustaki tatbikatına bakılması gerek.

"Umum Nur Talebelerine vefatından önce vermiş olduğu" ve "bizim vazifemiz müsbet harekettir, menfî hareket değildir" cümlesiyle başlayan "en son ders"te Bediüzzaman, cihadı "maddî" ve "mânevî" olarak ikiye ayırır.

Ve bunu özellikle dahilî meselelerde, haksızlığa ve zulme karşı direnişte "Hiçbir günahkâr, başkasının günâhını yüklenmez" (Fâtır Sûresi, 34) âyetindeki "müsbet hareket" Kur'ânî esası üzerine bina eder. (Emirdağ Lâhikası, 455-460)

"Müsbet hareket"i "rıza-yı İlâhîye göre sırf hizmet-i imaniyeyi yapmaktır, vazife-i İlâhîyeye karışmamaktır" ifâdesi ve "Bizler âsâyîşi muhafazayı netice veren müsbet iman hizmeti içinde herbir sıkıntıya karşı sabırla, şükürle mükellefiz"

ibâresiyle izâh eder. Bunu “mânevî cihad’ın en büyük şartı” olarak belirler.

Mezkur âyetin “Bir câni yüzünden onun kardeşi, hanedanı, çoluk-çocuğu mesul olamaz” hükmüyle, dine hizmet için yol çıkan dinî cemaatlerin, câmiaların, grupların, dünyaya, devlete, menfaate mesâfeli durup aslî hizmetleri olan imanın ve ahlâkın tahkimiyle, mânevî hizmetlerle, demokrasi ve hürriyetin de altyapısının oluşturacağını beyân eden Bediüzzaman, Asr-ı Saadet örneğiyle “İman ne derece kuvvetlenirse, hürriyet o derece parlar” örneğini verir.

ÖNCELİKLE DAHİLDE...

Bediüzzaman, öncelikle Müslümanların aralarındaki hak arayışlarında ve ihtilâflarda hakkı ve hukuku baz almaları, haksızlığa ve zulme girmemeleri gerektiğini belirtir.

“Uhuvvet Risalesi”nin başına koyduğu, “Mü’minler ancak kardeşirler, siz de kardeşlerinizin arasını düzeltin” (Hucûrat Sûresi: 10), “Kötülüğe iyiliğin en güzeliyle karşılık ver. Bir de bakarsın, aranızda düşmanlık bulunan kimse candan bir dost oluvermiştir” (Fussilat Sûresi: 34) âyetlerinden hareketle, Müslümanlar arasında fitne ve fesadı, kargaşa ve kaosu önlemenin yolunun “müsbet hareket” ve “mânevî cihad” olduğunu nazara verir.

Kur’ân’ın “En güzel yöntemle onlarla mücadele edin” ve “Adâletle, güzellikle iyi davranın” emrini esas alarak, “mânevî cihad”ı, dindeki “rüşt-ü irşad”la beyân eder. “Dinde zorlama yoktur; doğruluk sapıklıktan, iman küfürden iyice ayrılmıştır” âyetiyle, “dinde ikraha ve icbara (zorlamaya) ve mücâhede-i diniyeye ve din için silâhla cihâda muâriz olan hürriyet-i vicdan”ın devletlerde bir siyasî düstur haline gelmesiyle “maddî cihad kılıncı”nın değil, “mânevî cihad” ve tebliğle dindeki hak ve hakikatin kuvvetli ilmî delillerle ortaya konulmasının önemini tefsir eder. (Şuâlar, 242-3)

Bunun içindir ki, Bediüzzaman, zamanımızda Kur’ân’ın “cihad” hükmünü “Kur’ân hakikatleriyle tenvir (aydınlatma) ve irşad (akli ve kalbi ikna edip hakikati göstermek)” olarak ifâde eder.

Zira “mânevî cihâd-ı dinî iman-ı tahkiki kılıcıyla olacak,” inkâr ve tağuta karşı cihad, tebliğ ve irşadla, imanın ve İslâmın hakikatini tavzihle yapılacaktır...

KUVVET YERİNE TEBLİĞ

1925’teki “Şeyh Said hareketi”ne davet edildiğinde Şeyh Said’e yazdığı, “Biz Müslümanız, kardeşi kardeşle çarpıştıramayız. Bu şer’an câiz değildir. Kılıç hâricî düşmana karşı çekilir. Dahilde kılıç kullanılmaz. Bu zamanda yegâne kurtuluş çâremiz, Kur’ân ve iman hakikatleriyle milleti tenvir ve irşad etmektir” duruşu bu hakikate dayanır. (Tarihçe-i Hayat, 135) Dahilde silâhla çatışmanın, “Ahmed’i Mehmed’e, Hasan’ı Hüseyi’ne kırdırmak” olduğu ikazı bu hakikate dayanır.

Aksi halde, “ehl-i hak” dediği Müslümanların haklarını maddi kuvvetle savunmalarının birçok bâdirelere duçar edeceğini bildirir. Ya “eşedd-i zulüm” dediği büyük zulümlerle, tarafgirlik bahanesiyle adâlet gözetmeden çok bîçareleri yakacağına, o hâlette onun da “ezlem (en zâlim) olacağına ya da mağlup düşeceğine dikkat çekerek, Müslümanları maddî kuvvete başvurmaktan ve mukabeleden men eder.

Maddi mukabelenin zulme kapı açacağını, mâsumları belâya düşüreceğini; oysa İslâm’ın zulüm ve haksızlıkla, haksız ve meşru olmayan vasıtalarla ihyasının mümkün olmadığını, bunun ecnebilerin “parmak karıştırmaları”na müheyya hale getireceğini, düşmanların Müslümanlar arasına fitne ilkasıyla etnik, mezhebî ve bölgesel farklılıkları kaşımalarına malzeme edileceğini söyler.